

Функціонування і розвиток механізмів державного управління
УДК 351:86:340.13(477)

Чуб Ірина Вікторівна

*аспірантка кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

Chub Iryna

*Postgraduate Student of the Department of Public Administration
Interregional Academy of Personnel Management*

ORCID: 0009-0004-5218-8102

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ СУЧАСНОЇ
УКРАЇНИ**

**PROBLEM ASPECTS OF REGULATORY AND LEGAL ENSURANCE
OF NATIONAL STABILITY OF MODERN UKRAINE**

***Анотація.** Вступ. Стаття присвячена комплексному дослідженні категорії «національна стійкість» у публічному управлінні та чинної нормативно-правової бази, що визначає засади забезпечення національної стійкості України в умовах сучасних безпекових викликів.*

Мета статті – здійснити концептуалізацію категорії «національна стійкість» у публічному управлінні, визначити нормативно-правові засади забезпечення національної стійкості.

Матеріали і методи дослідження включали загальнонаукові методи аналізу й синтезу, контент-аналіз нормативних актів, структурно-функціональний підхід, метод концептуалізації, порівняльний аналіз літератури та компаративний метод.

Результати. Охарактеризовано законодавче поле у сфері захисту інфраструктури, що характеризується фрагментарністю у частині

чіткого розмежування функцій та зобов'язань суб'єктів управління. Виявлено, відсутність деталізованого переліку відповідальних органів публічної влади та їх конкретних повноважень зумовлює до інституційної невизначеності. Наголошено на впровадженні принципу субсидіарності як одного з ключових у сфері формування національної стійкості. Аргументовано, сформована законодавча база передбачає механізм управління державою як у звичайних умовах, так і в режимі надзвичайного або воєнного стану. У дослідженні висвітлено стратегічні документи у сфері національної безпеки та розкрито основні положення Концепції забезпечення національної системи стійкості, що постає засадничим актом у цій сфері. Доведено, що ключовим викликом залишається трансформація стратегічних декларацій у конкретні регламенти взаємодії між органами публічної влади та приватним сектором. Досліджено роль урядового Плану заходів як дорожньої карти з імплементації Концепції у практику державного управління. Акцентовано на внутрішньому плані стійкості України, що визначає пріоритетні напрями зміцнення держави в умовах тривалих безпекових загроз. Національний план захисту критичної інфраструктури визначено механізмом реалізації Концепції, що гарантує її адаптивність, автономність та інформаційний обмін. Доведено, що досягнення національної стійкості в Україні неможливо без розвитку територіальних громад, які в межах стратегічних документів визначено фундаментальним компонентом забезпечення життєдіяльності суспільства на місцевому рівні. Акцентовано увагу на впровадженні експериментального проекту щодо інтенсифікації міжмуніципальної співпраці та підвищення рівня інституційної стійкості громад.

Перспективи. Констатовано, що поряд із позитивною динамікою нормативно-правового забезпечення національної стійкості, цей процес супроводжується низкою системних викликів, які потребують

комплексного вирішення у ході практичної реалізації стратегічних пріоритетів. Саме ці виклики потребують подальшої дослідницької уваги вчених у призмі означеної проблематики.

Ключові слова: національна стійкість, публічне управління, нормативно-правове забезпечення, національна безпека, державна політика, законодавство України, органи публічної влади, система національної стійкості.

Summary. Introduction. The article is devoted to a comprehensive study of the category of "national stability" in public administration and the current regulatory and legal framework that defines the principles of ensuring the national stability of Ukraine in the context of modern security challenges.

The purpose of the article is to conceptualize the category of "national stability" in public administration, to determine the regulatory and legal principles of ensuring national stability.

The materials and methods of the study included general scientific methods of analysis and synthesis, content analysis of regulatory acts, a structural-functional approach, a conceptualization method, a comparative analysis of literature and a comparative method.

Results. The legislative field in the field of infrastructure protection is characterized by fragmentation in terms of a clear delimitation of the functions and obligations of management entities. It is revealed that the lack of a detailed list of responsible public authorities and their specific powers leads to institutional uncertainty. The implementation of the principle of subsidiarity is emphasized as one of the key ones in the formation of national resilience. It is argued that the formed legislative framework provides for a mechanism for governing the state both in normal conditions and in a state of emergency or martial law. The study highlights strategic documents in the field of national security and reveals the main provisions of the Concept for Ensuring a National

Resilience System, which is a fundamental act in this area. It is proven that the key challenge remains the transformation of strategic declarations into specific regulations for interaction between public authorities and the private sector. The role of the government Action Plan as a roadmap for implementing the Concept in public administration practice is studied. The emphasis is on the internal plan of Ukraine's resilience, which determines priority areas for strengthening the state in conditions of long-term security threats. The National Plan for the Protection of Critical Infrastructure is defined as a mechanism for implementing the Concept, which guarantees its adaptability, autonomy and information exchange. It is proven that achieving national sustainability in Ukraine is impossible without the development of territorial communities, which are defined within the framework of strategic documents as a fundamental component of ensuring the vital activity of society at the local level. Attention is focused on the implementation of an experimental project to intensify intermunicipal cooperation and increase the level of institutional sustainability of communities.

Prospects. It is stated that along with the positive dynamics of the regulatory and legal support of national sustainability, this process is accompanied by a number of systemic challenges that require a comprehensive solution in the course of the practical implementation of strategic priorities. It is these challenges that require further research attention of scientists in the light of the identified issues.

Key words: *national sustainability, public administration, regulatory and legal support, national security, state policy, legislation of Ukraine, public authorities, system of national sustainability.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах сучасних геополітичних трансформацій та триваючої військової агресії проти України, традиційні підходи до забезпечення національної безпеки потребують докорінного переосмислення. Концепція забезпечення

національної системи стійкості [31] стала відповіддю на потреби держави не тільки протистояти зовнішнім загрозам, а й оперативно відновлюватися після масштабних шоків.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що ефективність функціонування системи національної стійкості безпосередньо залежить від якості її нормативно-правового фундаменту. Попри прийняття базових стратегічних документів, у національному законодавстві досі існує ряд прогалин, що стосуються розмежування повноважень між органами публічної влади, механізмів координації цивільно-військового співробітництва та правового регулювання захисту критичної інфраструктури.

В аспекті публічного управління, існує гостра необхідність в аналізі того, як норми права трансформуються в конкретні управлінські алгоритми. Дослідження сучасного стану нормативно-правового забезпечення дозволить виявити слабкі місця у законодавстві та сформувати базу для створення цілісної системи, здатної гарантувати безпеку суспільства та стабільність держаних інституцій у сучасному динамічному безпековому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання національної стійкості перебуває у центрі уваги багатьох сучасних дослідників. Значний внесок у розроблення нормативно-правових засад функціонування національної системи стійкості в Україні належить О.Резніковій. У її дослідженнях особливу увагу приділено концептуалізації стійкості як правової категорії та обґрунтуванню необхідності системного законодавчого регулювання взаємодії суб'єктів [27].

Сучасний стан та проблеми правового забезпечення національної безпеки в Україні відображено у роботі В.Лобко [11], тоді як напрями вдосконалення нормативно-правових механізмів забезпечення національної стійкості представлено у праці В. Александрова [1].

Предметом дослідження низки авторів [2] було правове регулювання службової та бойової діяльності у сфері безпеки та оборони України у кризових ситуаціях. В даному контексті привертають увагу роботи Т.Запорожець [6; 7], у яких вченою було досліджено безпековий потенціал регіону як фактор формування національної стійкості в умовах геополітичної нестабільності. Особливої уваги заслуговує колективна монографія «Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів» (2024 р.) [7], де висвітлено питання правових аспектів управління національною стійкістю України.

Серед окремих аспектів дослідження привернула увагу робота [10] про роль інфраструктурної безпеки у стратегіях сталого розвитку у політико-правовому контексті. Дослідження О.Меренича дозволяє глибше зрозуміти роль оборонно-стратегічних документів як регулятивного елемента в загальній системі правового забезпечення безпеки [12]. В.Філіпповою обґрунтовано архітектуру стратегічного механізму забезпечення національної безпеки [29]. Завершуючи огляд, варто відзначити доробок В.Чечотки, що фокусується на особливостях функціонування системи публічного управління під час війни [30].

Визначаючи вагомий доробок зазначеного масиву наукових праць, варто констатувати, що стрімка зміна безпекового середовища та виклики повномасштабного вторгнення актуалізують необхідність переосмислення наявних підходів. Зокрема, потребує поглибленого вивчення сучасний стан нормативно-правових засад забезпечення національної стійкості України, оскільки динаміка оновлення стратегічного законодавства випереджає теоретичне осмислення його структурних елементів. Недостатньо розкритим залишається проблема узгодженості нових оборонних стратегій із комплексним механізмом правового забезпечення стійкості держави.

Метою статті є здійснення комплексного аналізу чинної нормативно-правової бази, що визначає засади забезпечення національної стійкості України, та систематизацію основних актів законодавства для визнання реального стану правового регулювання цієї сфери в умовах сучасних безпекових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ескалації глобальних безпекових викликів, розбудова цілісної національної системи стійкості стає стратегічним пріоритетом публічного управління. Ефективність функціонування цієї системи та її здатність адаптуватися до кризових сценаріїв безпосередньо залежить від міцності її фундаменту, який складається з двох взаємопов'язаних складових: нормативно-правового регулювання та довгострокового стратегічного планування. Саме правова площина визначає рамки повноважень суб'єктів управління, встановлює алгоритми взаємодії між державними інституціями та суспільством, а також легітимізує управлінські рішення в умовах високої невизначеності. Системний аналіз чинних нормативно-правових засад дозволяє констатувати, що сучасний стан правового забезпечення стійкості в Україні перебуває у стані активної трансформації, поступово переходячи від фрагментарних галузевих рішень до формування комплексної міжгалузевої інституційної моделі.

У теоретичних напрацюваннях [1, с. 132] під нормативно-правовим механізмом забезпечення національної стійкості розуміється система послідовних дій органів публічної влади стосовно опрацювання стратегій, концепцій, підходів й алгоритмів дій у сфері формування та впровадження державної політики забезпечення національної стійкості, моніторингу та контролю щодо їх виконання.

Нормативно-правова база виступає фундаментом системи, адже саме вона врегульовує діяльність у сфері безпеки. Цей перелік включає закони, укази Президента, загальнонаціональні стратегії та концепції, інші

нормативні документи, які не тільки встановлюють принципи та завдання, але й концентрують зусилля держави відносно досягнення конкретних довгострокових цілей у сфері національної безпеки [29, с. 441].

Закон України «Про національну безпеку України» [19] визначає засади та принципи національної безпеки та оборони, цілі та головні засади державної політики, що покликані забезпечувати суспільству та кожному громадянину захист від загроз. Цей Закон закладає підвалини для всіх інших стратегій і концепцій. Визначальною нормою цього законодавчого акту виступає порядок організації взаємодії державних органів, громадських організацій, посадових осіб та окремих громадян, які консолідовані навколо спільної мети та завдань відносно захисту національних інтересів та цінностей.

Отже, Закон України «Про національну безпеку України» постає базовим для унормування взаємодії держави та суспільства щодо зміцнення системи стійкості, спроможної дієво протистояти загрозам, адаптуватися до криз, а також забезпечувати безперебійне функціонування держави.

Від окреслення загальних засад національної безпеки українське законодавство переходить до спеціального регулювання окремих аспектів стійкості, зокрема через Закон України «Про критичну інфраструктуру» [18], зменшуючи тим самим перехід від загальнотеоретичних підходів до безпеки до вузькоспеціалізованого регулювання питань державної стійкості. Цим правовим актом визначено організаційно-правові засади формування та функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури.

Тлумачення положень Закону (ст. 4) дозволяє систематизувати основні засади державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури за напрямками: а) організаційно-управлінський, що закладає базис через формування комплексної державної системи захисту, яка включає визначення чітких законодавчих вимог, розмежування

повноважень між суб'єктами та встановлення пріоритетів (стійкість є результатом злагодженої взаємодії всіх рівнів влади, а не наслідком діяльності окремих інституцій); б) превентивно-аналітичний, що сконцентрований на формуванні умов, які мінімізують вразливість (реалізація ризик-орієнтованого підходу, постійний обмін інформацією з приводу загроз та встановлення єдиних вимог до безпеки, що надає можливість системі стійкості працювати на випередження); в) ресурсно-відновлювальний, що характеризується не лише необхідністю захисту, але й здатністю до швидкого відновлення (державна підтримка операторів критичної інфраструктури, залучення інвестицій, міжнародна співпраця для запозичення кращих практик захисту).

Практична реалізація політики стійкості нормативно закріплена у ст. 7 Закону, яка визначає категоріювання об'єктів критичної інфраструктури. Запровадження чітких критеріїв – від масштабів пливку до взаємозалежності системи – дає можливість державі ієрархічно вибудовувати систему захисту та сфокусувати зусилля на найбільш вразливих аспектах, що є фундаментом загальної безпеки.

На сучасному етапі варто зауважити, що у правових актах (Концепція створення державної системи захисту критичної інфраструктури [26]; Закон України «Про критичну інфраструктуру» [18]), лише окреслено загальні завдання, які мають здійснюватися на кожному рівні (загальнодержавний, регіональний та галузевий рівні, місцевий рівень, об'єктивний рівень). Відтак, законодавче поле у сфері захисту інфраструктури характеризується фрагментарністю у частині чіткого розмежування функцій та зобов'язань суб'єктів управління. Відсутність конкретизованого переліку відповідальних органів публічної влади та їх конкретних повноважень зумовлює до інституційної невизначеності. Зазначені чинники гальмують реалізацію безпекової політики та деструктивно впливають на злагодженість дій у кризових ситуаціях.

Комплексний огляд законодавчих норм, що регулюють безпеку інфраструктури виявив, що в Україні ця сфера перебуває на етапі формування, що зумовлює значні перешкоди для забезпечення стабільності та сталого розвитку [10, с. 180], створюючи передумови для дублювання функцій чи тотального ігнорування пріоритетних завдань.

До основних загроз та викликів, що мають вплив на інфраструктурну безпеку відносять такі як кібератаки та техногенні аварії, природні катастрофи, а також воєнні дії. Слід надати першорядне значення забезпеченню стійкості інформаційної та комунікаційної інфраструктури, що є життєво важливою складовою стратегічної безпеки. Не сформованість чітких критеріїв відносно визначення критичних об'єктів та відсутність розроблених планів оперативного реагування на надзвичайні обставини знано ускладнюють ефективну протидію цим загрозам [10, с. 180].

Подальшим етапом розбудови системи національної стійкості, що доповнює захист інфраструктурних об'єктів, стало ухвалення Закону України «Про основи національного спротиву» [20]. Цим актом визначено організаційні та правові засади національного спротиву, основи його підготовки й ведення, а також завдання і повноваження сил безпеки та сил оборони.

Визначальним кроком законодавчого закріплення спротиву стала норма (ст. 3) Закону, у якій не лише визначено мету (підвищення обороноздатності держави, готовності до спротиву громадян), завдання, проте й диференціюється на три рівні: військовий, спеціальний, суспільний (підготовка громадян).

Відтак було впроваджено принцип субсидіарності, що є одним з ключових чинників у сфері формування національної стійкості. Це слугувало суттєвому підвищенню результативності реагування на загрози військового характеру на місцевому рівні та побудові ефективної взаємодії на всіх рівнях. Особливе місце у забезпеченні національної безпеки (Закон

України «Про основи національного спротиву») також належить національному опору та руху опору, що можна прирівняти до партизанського руху, до чийх завдань належить боротьба з диверсантами [20; 11, с. 32-33].

Таким чином, цим законодавчим актом було надано значну кількість повноважень для громад як ключового елемента стійкості: коли рішення приймаються на місцях, система стає менш уразливою до ударів по центральному управлінню.

Окреме місце у системі забезпечення національної стійкості посідає Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [21], що визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади роботи органів публічної влади, військового командування та військових адміністрацій, підприємств, установ в умовах воєнного стану.

В аспекті забезпечення національної стійкості цей законодавчий акт виконує три ключові функції: по-перше, запобігає інституційній дезорганізації на місцях шляхом формування військових адміністрацій, що виступають як ключова вимога відносно інституційної стійкості; по-друге, правові механізми мобілізації трудових ресурсів та особливого режиму роботи підприємств надають можливість системі оперативно перенаправляти ресурси на захист та відновлення критичної інфраструктури; по-третє, формує чітку ієрархію між військовим командуванням та оперативною критичною інфраструктурою, створюючи комплексну систему управління безпекою.

Як відзначає В.Лобко [11, с. 32], до сильних сторін України та суспільства належить сформована законодавча база, яка передбачає механізм управління державою як у звичайних умовах, так і в режимі надзвичайного або воєнного стану. Це гарантує безперервність врядування,

що є одним із ключових векторів зміцнення національної безпеки та стійкості.

Аналіз законодавчих актів дозволяє стверджувати, що вони формують нормативну основу, проте задля їх результативної синхронізації необхідна чітка послідовність дій. Зважаючи на це, для практичного втілення принципів всеохопної оборони та системного реагування на загрози (шоки), державна політика деталізована на стратегічному рівні.

Актуальні оборонно-стратегічні документи є інтегральною складовою системи забезпечення національної безпеки України, адже формують фундамент щодо організації та координації заходів усіх суб'єктів сектору безпеки, визначають рамкові принципи взаємодії між органами державної влади, силовими структурами та іншими учасниками сектору, забезпечують єдність їхніх дій у досягненні спільних стратегічних завдань. Ці документи окреслюють чіткі функції кожного суб'єкта, формують систему управління та слугують підвищенню дієвості міжвідомчої взаємодії [12, с. 421].

Пріоритети національних інтересів, цілі та основні вектори державної політики у сфері безпеки були визначені в Стратегії національної безпеки України [23]. Цей документ формувався з урахуванням ряду актуальних зовнішніх і внутрішніх загроз, першорядно у зв'язку з тривалою збройною агресією зі сторони рф.

Стратегія ґрунтується на таких головних засадах: 1) стримування (розвиток оборонних та безпекових спроможностей для унеможливлення військової агресії проти нашої держави); 2) стійкість (спроможність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища та підтримувати стає функціонування, в тому числі шляхом обмеження факторів зовнішньої/внутрішньої вразливості; 3) взаємодія (розвиток стратегічних відносин з ключовими міжнародними партнерами, першочергово з ЄС та НАТО, США, прагматичне співробітництво з іншими

державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів Української держави).

Стратегія національної безпеки України базується на фундаментальних засадах, що відіграють критичну роль у протидії сучасним загрозам. Цей стратегічний документ визначає сучасні загрози багатогранними: крім прямої збройної агресії, вони включають гібридні впливи та інформаційну війну, економічний тиск, кіберзагрози, блокування морських шляхів, а також спроби дестабілізації внутрішньої обстановки в Україні.

Критичним аспектом оборонно-стратегічних документів, як наголошує О.Меренич, є визначення основних напрямів з використання ресурсів держави, що регламентує накопичення фінансових, технічних і людських ресурсів на розвиток критичних спроможностей, необхідних щодо забезпечення стійкості перед сучасними викликами. В першу чергу мова йде про технічне переоснащення, зміцнення кібербезпеки, захист критичної інфраструктури та формування ефективної системи територіальної оборони. З огляду на брак ресурсів, документи постають засобом стратегічного планування, що надає можливість забезпечувати ефективне використання наявних можливостей [12, с. 422].

Отже, стратегічне планування у сфері безпеки базується на Стратегії національної безпеки України [23], яка є базовим документом довгострокового планування. Саме на її засадах формується ряд галузевих документів: Стратегія воєнної безпеки України [25], Стратегія кібербезпеки України [24] та інші. Така ієрархія забезпечує єдність державної політики та узгодженість дій усіх суб'єктів сектору безпеки та оборони.

На виконання положень Стратегії національної безпеки України та з метою деталізації механізмів захисту було розроблено та затверджено Указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 479 Концепцію забезпечення національної системи стійкості [31]. Цим документом

визначено мету, основні принципи, напрямки, механізми, способи та складові національної системи стійкості.

Основними положеннями Концепції стали: впровадження механізмів раннього виявлення загроз і ризиків; розробка стратегій реагування на ситуації надзвичайного характеру та кризові події; зміцнення міжвідомчої координації органів публічної влади, бізнесу та інститутів громадянського суспільства; захист об'єктів критичної інфраструктури в енергетичній, фінансовій, інформаційній, транспортній сферах.

Крім того, обґрунтовано формування та розвиток структур, які відповідальні за моніторинг та управління ризиками, нарощування потенціалу кібербезпеки та інформаційного захисту. Один з ключових аспектів у цьому документі визначено необхідність розширення міжнародного співробітництва у сфері забезпечення стійкості з огляду на безпекові процеси глобального та регіонального спрямування (в першу чергу співробітництво з ЄС та НАТО). Це сприяло формуванню базису щодо стратегій національної стійкості, які направлені на посилення безпеки держави та суспільства. Розбудова цієї системи є елементом цілісного підходу до зміцнення обороноздатності України, її готовності протистояти гібридним загрозам та забезпечувати стабільну роботу державних органів у кризових ситуаціях.

Впровадження національної системи стійкості спрямоване розвивати необхідну спроможність держави та суспільства запобігати значному спектру загроз і ризиків будь-якого спрямування, а у випадку їх настання – оперативно, якісно та ефективно. Сформований підхід до стійкості синхронізований з ключовими вимогами НАТО та враховує національний аспект повномасштабного вторгнення РФ [8].

Таким чином, хоч Концепція і формує прогресивну рамку щодо розбудови національної системи стійкості, її впровадження гальмується відсутністю конкретизованих механізмів відповідальності та фінансового

забезпечення. Ключовим викликом залишається трансформація стратегічних декларацій у конкретні регламенти взаємодії між органами публічної влади та приватним сектором.

Система стратегічного планування в Україні нині, як відмічає О.Резнікова, «не передбачає чітких механізмів узгодження всіх процесів підготовки стратегічних і програмних документів на національному, регіональному та місцевому рівнях у рамках єдиного циклу. Аналогічна ситуація склалася й у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій. Відсутність системного підходу до управління ризиками та забезпечення готовності суттєво ускладнює визначення пріоритетів розвитку держави і посилення потенціалу національної стійкості» [27, с. 342].

На виконання Стратегії важливим етапом практичного впровадження став затверджений Кабінетом Міністрів України План заходів із реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року [17]. План було сформовано зважаючи на результати оцінювання системи стійкості України, яка була започаткована на початку широкомасштабного вторгнення рф. Ключовим завданням стало запровадження рекомендацій щодо уникнення виявлених міжсекторальних вразливостей, забезпечення безперервного функціонування держави в умовах кризових обставин.

План включає заходи впровадження комплексної системи ідентифікації, пріоритезації, запобігання та дієвого реагування на загрози, ризики будь-якого характеру. Виконавчий механізм виконуватиме роль з підвищення інституціональної спроможності органів державної влади у цій сфері, серед іншого підвищенню компетенцій їх представників. Регламент призначений сприяти розвитку навичок оперативного реагування та чіткої моделі поведінки громадян у період загроз, настання кризових обставин, включаючи підтримку оборонного сектору цивільним населенням; охоплює заходи з моніторингу та аналізу ефективності функціонування національної системи стійкості.

Оперативність реагування на зміну безпекового середовища є однією з головних функцій оборонно-стратегічних документів, адже вони теж передбачають механізми моніторингу та прогнозування потенційних загроз, а також забезпечують готовність сектору безпеки до кризових ситуацій. Завдяки адаптивності та гнучкості таких документів, держава здатна своєчасно змінювати пріоритети та мобілізувати ресурси у відповідь на нові загрози. Їх впровадження сприяє підвищенню готовності сил і засобів сектору безпеки, проведенню регулярних навчань, перевірок боєздатності та впровадженню сучасних технологій [12, с. 422].

Формування комплексної відповіді на сучасні виклики вимагає чіткого стратегічного бачення та мобілізації внутрішніх ресурсів держави. Тому в листопаді 2024 року Президентом України В.Зеленським в українському парламенті було представлено внутрішній План стійкості України, який включає десять пунктів, зокрема: єдність, фронт, зброя, гроші, енергетика, безпека, громади, людський капітал, культурний суверенітет, політика героїв [3; 9].

Результативність імплементації зазначеного плану безпосередньо корелюватиме зі спроможністю системи публічного управління мінімізувати внутрішні бюрократичні бар'єри та забезпечити інформаційну консолідацію соціуму навколо визначених стратегічних орієнтирів

Доцільно переосмислити деякі стратегічні цілі України, переглянути оцінки, зміцнити або перебудувати механізми забезпечення національної безпеки та стабільності. З огляду на значні зміни безпекового середовища, що на сьогодні тривають, в Україні після війни слід започаткувати новий процес стратегічного планування та оновлення стратегічних документів держави у сфері забезпечення національної безпеки та розвитку як вільної, незалежної, сильної демократичної країни [11, с. 36].

Слід констатувати, що вродження окремих пунктів президентського плану (енергетика, безпека) спирається на вже діючу правову базу.

Основним механізмом у даному аспекті варто відмітити затверджений Урядом Національний план захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури [16], що окреслює три вектори, які закладені у документі: чітко розподіляє ролі між Держспецзв'язку, секторальними органами та власниками інфраструктури, що формує єдину систему управління кризами (інституційна взаємодія); впроваджується обов'язкова оцінка ризиків для кожного об'єкта, що сприяє захисту найбільш вразливих ресурсів (управління ризиками); враховує той фактор, як збій в одній сфері матиме вплив на іншу (секторальна стійкість). Цей План є механізмом реалізації Концепції забезпечення національної стійкості, що забезпечує адаптивність, автономність та інформаційний обмін.

Водночас варто звернути увагу на ухвалений постановою Уряду від 9 жовтня 2020 р. № 1109 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1384) Порядок, яким визначено механізм віднесення об'єктів до критичної інфраструктури та їх категоризації [5]. Також цим документом затверджено Перелік секторів критичної інфраструктури (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 січня 2024 р. № 48) та Методику категоризації об'єктів критичної інфраструктури (встановлює механізм та критерії віднесення об'єкта критичної інфраструктури до однієї з категорій критичності).

Фундаментальним детермінантом зміцнення національної стійкості в умовах воєнного стану виступає інституціоналізація інноваційної парадигми стратегічного управління, що ґрунтується на синхронізації пріоритетів державного та регіонального розвитку відповідно до динамічних безпекових викликів.

Сучасні регіони все більше сприймаються як ключові суб'єкти формування стійкості держави, а не як другорядні виконавці національної політики. Це має свій прояв у зростаючій ролі горизонтальних комунікацій,

крос-регіонального співробітництва та інтеграції локальних ресурсів у загальнонаціональні механізми безпеки [6, с. 455].

Регіональний рівень безпеки набуває статусу стратегічного осередку забезпечення державної стійкості у довгостроковій перспективі. Його розвиток потребує системного підходу, вибудованого на консолідації різних політик (зокрема соціальної, економічної, інфраструктурної, інформаційної та зовнішньої) у єдину комплексну модель управління. Це створює стратегічні перспективи для формування нової парадигми національної безпеки, де регіони виступають не об'єктами, а активними агентами забезпечення стабільності, розвитку, й відповідно – загальнонаціональної стійкості [6, с. 455].

Досягнення національної стійкості неможливе без розвитку стійкості територіальних громад, що виступають фундаментальним компонентом, який забезпечує життєдіяльність суспільства на місцевому рівні. Тому забезпечення стійкості на місцевому та загальнодержавному рівнях варто детермінувати як частину та ціле. Отже, розвиток та зміцнення стійкості громад слід розглядати не як окремий процес, а як інтегральну частину загальнодержавної стратегії, що спрямована на забезпечення стабільності та адаптивності всієї держави [28, с. 199].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року [14] пріоритезується на необхідності адаптації інфраструктури регіонів до кризових умов та безперервності надання послуг. Норми Стратегії слугують підґрунтям для розроблення місцевих програм стійкості, адже вона акумулює безпекові стандарти з процесами відновлення громад.

Це дає підстави стверджувати, що головним компонентом оновленої системи управління постає розробка місцевих програм стійкості. Даний підхід ґрунтується на необхідності інтегрувати безпекові стандарти безпосередньо у процеси відновлення громад у довгостроковій перспективі.

У грудні 2025 року Кабінетом Міністрів України внесено корективи до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки [13], де регламентовано новий підхід щодо просторового та стратегічного планування розвитку регіонів та територій.

Відповідно, в аспекті національної стійкості доцільно виокремити забезпечення відновлення за принципом «Відновити краще, ніж було», що унормовує забезпечення стійкості інфраструктури; довгострокова стійкість держави, регіонів та громад, яка маніфестує: по-перше, впровадження на всіх рівнях національної системи стійкості з урахуванням специфічних рис ключових ризиків регіонів; по-друге, піддержку стійкості локального бізнесу в умовах системних ризиків військової агресії російської федерації проти України, відновлення України; по-третє, впровадження сучасних технологічних рішень щодо забезпечення стійкості; по-четверте, згуртованість громадянського суспільства щодо запровадження цілей (завдань) стійкості; по-п'яте, впровадження механізмів міжвідомчої взаємодії та координації з метою забезпечення стійкості регіонів і громад, налагодження інклюзивної взаємодії, комунікацій із населенням у рамках всієї держави.

Таким чином, зміни надають змогу адаптувати регіональну політику до нових безпекових викликів і реалій, спричинених війною. Вони детермінують напрям модернізації розвитку регіонів до 2027 року та чітке визначення прифронтових та тимчасово окупованих територій. Цей формат рішення гармонізує державну регіональну політику з принципами Європейського Союзу у сфері політики згуртованості та надає змогу інтегрувати особливості кожного регіону, першочергово за рівнем безпеки [4].

Наявність тільки загальних нормативно-правових засад не є достатньою для формування ефективної системи безпеки на місцевому рівні. Це актуалізує потребу переходу від теоретичного моделювання

стійкості до практичної апробації у громадах. Для підвищення адаптивності громад Кабінетом Міністрів України було порушено питання запровадження нових інструментів, які знайшло своє втілення в урядовій постанові від 31 січня 2025 р. № 97 [22]. Цим документом затверджено Порядок реалізації експериментального проекту із сприяння налагодженню системної взаємодії між територіальними громадами задля зміцнення єдності та стійкості у подоланні наслідків збройної агресії рф проти України.

Мета цього проекту полягає у сприянні згуртованості територіальних громад через координацію органами виконавчої влади ефективної взаємодії між громадами-форпостами та партнерськими громадами, що фокусує на: а) задоволенні ключових потреб населення у громадах-форпостах через надання гуманітарної допомоги, виконання поточного ремонту та аварійно-відновлювальних робіт житлової, соціальної інфраструктури у громадах-форпостах; б) посиленні соціальної стабільності та адаптації населення до кризових умов; в) здійснення культурних, освітніх, спортивних, громадських, комунікаційних та інших заходів, що сприятимуть згуртованості громад та підтримці населення.

Таким чином, реалізація експериментального проекту має на меті інтенсифікацію міжмуніципальної співпраці та підвищення рівня інституційної стійкості громад, що зазнали негативного впливу внаслідок збройної агресії рф.

Ключова роль у конкретизації механізмів оцінки посідає затверджена наказом Держспецзв'язку Методика оцінки стану захищеності об'єктів критичної інфраструктури [15]. Ця Методика спрямована на запровадження заходів з визначення стану захищеності об'єктів критичної інфраструктури та вжитих, запланованих заходів для забезпечення захисту та безпеки, стійкості критичної інфраструктури.

Поряд із позитивною динамікою нормативно-правового забезпечення національної стійкості, цей процес супроводжується низкою системних викликів. Зокрема, спостерігається фрагментарність нормативної бази, наявність юридичних колізій та дублювання функціональних повноважень органів влади. Крім того, критичним залишається дефіцит ресурсного забезпечення стратегічних цілей за відсутності чіткого алгоритму (подорожньої карти) реалізації Концепції національної стійкості.

На недосконалість нормативно-правової бази щодо питань національної стійкості акцентують науковці [7, с. 198], відмічаючи, що закони, які відносяться до питань національної та інформаційної безпеки, надзвичайних ситуацій, мобілізації, приймалися в різні часові проміжки, часто без належної координації. Це зумовлює розрізненість у підходах, спричиняє дублювання функцій між різними інституціями, що знижує швидку реакцію на кризи. Окрім того, представники наукової спільноти фокусують увагу на тому, що система забезпечення національної безпеки є: по-перше, недостатньо гнучкою у відповіді на нові загрози (зокрема кіберзагрози, гібридні війни), адже законодавчі акти часто недостатньо узгоджені з швидкою динамікою розвитку сучасних загроз; по-друге, потребує удосконалення процедура обліку та мобілізації (у першу чергу в контексті ведення облікових записів та виконання мобілізаційних заходів); по-третє, вимагає збільшення фінансування стосовно впровадження заходів безпеки тощо.

Аналіз нормативно-правового забезпечення національної стійкості свідчить про формування в Україні якісно нової архітектури національної стійкості, що базується на переході від теоретичних положень до впровадження конкретних механізмів управління. Даний підхід дозволяє забезпечити стабільне функціонування інституцій, концентрувати фінансові ресурси та узгоджувати дії центральних органів влади з потребами громад. Отже, сучасна нормативно-правова база не лише

регламентує основи безпеки, а й детермінує вектори сталого розвитку регіонів, формуючи надійну систему для зміцнення єдності та життєдіяльності держави у довгостроковій перспективі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі аналізу сучасного стану нормативно-правового забезпечення можна зробити висновок про сформований базовий рівень законодавства у сфері національної стійкості. Його основу складають Стратегія національної безпеки та Концепція запровадження національної системи стійкості, що перевели дане питання з теоретичної площини у практичну, визначивши стійкість як пріоритет національних інтересів. Визначено, що сучасних умовах нормативно-правові засади стійкості функціонують у тісному взаємозв'язку із законодавством про правовий режим воєнного стану. Це надало змогу швидко інтегрувати механізми цивільного захисту, територіальної оборони та захисту критичної інфраструктури в єдину управлінську систему, забезпечивши життєдіяльність держави під час екстремальних навантажень. Таким чином, національна стійкість в Україні має міцний концептуальний фундамент, проте успіх її реалізації залежить від подальшої деталізації механізмів взаємодії між державою, бізнесом та громадянським суспільством.

Перспективними напрямками подальших розвідок передбачено перехід від концептуального аналізу до практичного інструментарію: системи моніторингу ризиків, нормативного закріплення ролі приватного сектору та оптимізації механізмів координації між різними рівнями управління.

Література

1. Александров В. К. Нормативно-правові механізми забезпечення національної стійкості: напрями вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. № 7. 2023. С. 130-134. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.7.130

2. Бєлай С. В., Кобзар О. Ф., Євтушенко І. В., Корнієнко В. В., Коба О. В. Правове регулювання службової та бойової діяльності у сфері безпеки та оборони України у кризових ситуаціях. *Вісник Національної академії правових наук України*. Вип. 28. № 2. 2021. С. 76-85. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41e0fc74-adf1-4d19-b489-38c32cc9c272/content> (дата звернення: 06.01.2026).

3. Володимир Зеленський представив План внутрішньої стійкості України. 19 листопада 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-predstaviv-plan-vnutrishnoyi-stijkosti-u-94505> (дата звернення: 06.01.2026).

4. Впровадження безпекового підходу в державну регіональну політику: офіційно визначено поняття «прифронтових територій» та пріоритети держави щодо їх підтримки. Міністерство розвитку громад та територій України. 12 грудня 2025. URL: <https://mindev.gov.ua/news/vprovadzhennia-bezpekovocho-pidkholdu-v-derzhavnu-rehionalnu-polityku-ofitsiino-vyznacheno-poniattia-pryfrontovykh-terytorii-ta-priorytety-derzhavy-shchodo-ikh-pidtrymky> (дата звернення: 07.01.2026).

5. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 1109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-p#Text> (дата звернення: 07.01.2026).

6. Запорожець Т. В. Безпековий потенціал регіону як фактор формування національної стійкості в умовах геополітичної нестабільності. *Успіхи і досягнення у науці*. № 9 (19). 2025. С. 446-457.

7. Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів: колективна монографія / за заг. ред. Г.П. Ситника ; ТОВ «Академпрес». Київ, 2024. 358 с.

8. Концепція забезпечення національної системи стійкості буде реалізована до 2025 року – Кабмін. 11 Листопада 2023. *Армія inform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/11/11/konczepczyiy-zabezpechennya-naczionalnoyi-systemy-stijkosti-bude-realizovana-do-2025-roku-kabmin/> (дата звернення: 07.01.2026).

9. Куницький О. План стійкості від Зеленського – як його сприйняли в Україні. 20 листопада 2024 року. DW. URL: <https://www.dw.com/uk/plan-stijkosti-vid-zelenskogo-ak-jogo-spriynali-v-ukraini/a-70828263> (дата звернення: 08.01.2026).

10. Куспляк Г., Дуліна О., Ровинська К. Роль інфраструктурної безпеки у стратегіях сталого розвитку: політико-правовий аспект. *Міжнародний науковий журнал «Military Science»*. № 2(4). 2025. С. 171-184. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2024.2.4.15>

11. Лобко В. В. Сучасний стан та проблеми правового забезпечення національної безпеки в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 6. С. 30-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221384>

12. Меренич О. С. Структурні елементи нормативно-правового механізму забезпечення національної безпеки України: роль оборонно-стратегічних документів. *Право і суспільство*. № 5. 2024. С. 414-422. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.61>

13. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2025 р. № 1686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2025-п#Text> (дата звернення: 09.01.2026).

14. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.01.2026).

15. Про затвердження Методики та Критеріїв і показників оцінки стану захищеності об'єктів критичної інфраструктури : Наказ Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14 січня 2025 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-25#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

16. Про затвердження Національного плану захисту та забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2023 р. № 825-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2023-p#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

17. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2023 р. № 1025-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-p#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

18. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

19. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

20. Про основи національного спротиву : Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 11.01.2026).

21. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 12.01.2026).

22. Про реалізацію експериментального проекту із сприяння налагодженню системної взаємодії між територіальними громадами задля

зміцнення єдності та стійкості у подоланні наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2025 р. № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2026).

23. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 12.01.2026).

24. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» : Указ Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> (дата звернення: 13.01.2026).

25. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n8> (дата звернення: 13.01.2026).

26. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінет Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 1009-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-r#Text> (дата звернення: 13.01.2026).

27. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.

28. Стешенко Т. В., Кречик А. С., Кривець О. В. Стійкість територіальних громад в Україні. *Науковий вісник Ужгородського*

Національного Університету. Серія Право. 2025. Вип. 88. Ч. 1. С. 197-202.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.28>

29. Філіппова В. Д. Стратегічний механізм забезпечення національної безпеки. Вісник ХНТУ. № 4. 2024. С. 437-443. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.4.59>

30. Чечотка В. Д. Особливості функціонування публічного управління в Україні в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. Т. 34 (73). № 5. С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.5/02>

31. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості» : Указ Президента України від 27 вересня 2021 року № 479/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text> (дата звернення: 15.01.2026).

32. Bukina N., Ostapchuk S., Melnyk O., & Semenets-Orlova I. Demonization of virtual reality in modern media culture. *Research Journal in Advanced Humanities*. 2023. 4(3).

33. Andriivna S. O. I., & Yaroslavivna K. Y. Multi dimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Публічне урядування*. 2018. 4 (14). Р. 265-274.

34. Ключко О., Семенець-Орлова І. Національна безпека: український вимір. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2022. 2 (62). С. 66-75.

35. Semenets-Orlova I., Teslenko V., Dakal A., Zadorozhnyi V., Marusina O., Klochko A. Distance learning technologies and innovations in education for sustainable development. *Stud. Appl. Econ*. 2021. 39(5).

References

1. Aleksandrov, V. K. (2023). Normatyvno-pravovi mekhanizmy zabezpechennia natsionalnoi stiikosti: napriamy vdoskonalennia [Regulatory and legal mechanisms for ensuring national stability: areas for improvement]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 7, 130-134. DOI: 10.32702/2306-6814.2023.7.130 [in Ukrainian].
2. Bielai, S. V., Kobzar, O. F., Yevtushenko, I. V., Korniienko, V. V., & Koba, O. V. (2021). Pravove rehuliuвання sluzhbovoi ta boiovoi diialnosti u sferi bezpeky ta oborony Ukrainy u kryzovykh sytuatsiiakh [Legal regulation of official and combat activities in the security and defense of Ukraine in crisis situations]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 28, 2, 76-85. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41e0fc74-adf1-4d19-b489-38c32cc9c272/content> [in Ukrainian].
3. Volodymyr Zelenskyi predstaviv Plan vnutrishnoi stiikosti Ukrainy. 19 lystopada 2024 roku. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-predstaviv-plan-vnutrishnoyi-stijkosti-u-94505/>.
4. Vprovadzhennia bezpekovoho pidkhodu v derzhavnu rehionalnu polityku: ofitsiino vyznachenno poniattia «pryfrontovykh terytorii» ta priorityty derzhavy shchodo yikh pidtrymky (2025, 12 December). Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. Retrieved from: <https://mindev.gov.ua/news/vprovadzhennia-bezpekovoho-pidkhodu-v-derzhavnu-rehionalnu-polityku-ofitsiino-vyznachenno-poniattia-pryfrontovykh-terytorii-ta-priorityty-derzhavy-shchodo-ikh-pidtrymky>.
5. Deiaki pytannia obektiv krytychnoi infrastruktury : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 zhovtnia 2020 r. № 1109. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-п#Text>.

6. Zaporozhets, T. V. (2025). Bezpekovy potentsial rehionu yak faktor formuvannia natsionalnoi stiikosti v umovakh heopolitychnoi nestabilnosti [The security potential of the region as a factor in the formation of national stability in conditions of geopolitical instability]. *Uspikhy i dosiahnennia u nautsi*, 9 (19), 446-457 [in Ukrainian].
7. Sytnyk, H. P. (Eds.). (2024). Kontseptualni zasady natsionalnoi stiikosti ta derzhavna polityka vrehuliuvannia voienno-politychnykh konfliktiv [Conceptual principles of national resilience and state policy for the settlement of military-political conflicts]; TOV «Akadempres». Kyiv [in Ukrainian].
8. Kontseptsiiia zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti bude realizovana do 2025 roku – Kabmin. (2023, November 11). *Armiia inform.* Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2023/11/11/konczepczyi-zabezpechennya-naczionalnoyi-systemy-stijkosti-bude-realizovana-do-2025-roku-kabmin/>
9. Kynytskyi, O. (2024, November 20). Plan stiikosti vid Zelenskoho – yak yoho sprynialy v Ukraini. DW. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/plan-stijkosti-vid-zelenskogo-ak-jogo-sprijnali-v-ukraini/a-70828263> [in Ukrainian].
10. Kuspliak, H., Dulina, O., & Rovynska, K. (2025). Rol infrastruktornoj bezpeky u stratehiiakh staloho rozvytku: polityko-pravovy aspekt [The role of infrastructure security in sustainable development strategies: a political and legal aspect]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Military Science»*, 2(4), 171-184. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2024.2.4.15> [in Ukrainian].
11. Lobko, V. V. (2022). Suchasnyi stan ta problemy pravovoho zabezpechennia natsionalnoi bezpeky v Ukraini [Current status and problems of legal support for national security in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoj yurytsprudentsii*, 6, 30-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/39221384> [in Ukrainian].

12. Merenych, O. S. (2024). Strukturni elementy normatyvno-pravovoho mekhanizmu zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: rol oboronno-stratehichnykh dokumentiv [Structural elements of the regulatory and legal mechanism for ensuring the national security of Ukraine: the role of defense and strategic documents]. *Pravo i suspilstvo*, 5, 414-422. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.61> [in Ukrainian].

13. Pro vnesennia zmin do Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 hrudnia 2025 r. № 1686. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2025-p#Text>

14. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 serpnia 2020 r. № 695. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

15. Pro zatverdzhennia Metodyky ta Kryteriiv i pokaznykiv otsinky stanu zakhyshchenosti obektiv krytychnoi infrastruktury : nakaz Derzhavnoi sluzhby spetsialnoho zviazku ta zakhystu informatsii Ukrainy vid 14 sichnia 2025 r. № 17. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-25#Text>

16. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho planu zakhystu ta zabezpechennia bezpeky ta stiikosti krytychnoi infrastruktury : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 veresnia 2023 r. № 825-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2023-p#Text>

17. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv z realizatsii Kontseptsii zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti do 2025 roku : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lystopada 2023 r. № 1025-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-p#Text>

18. Pro krytychnu infrastrukturu: Zakon Ukrainy vid 16 lystopada 2021 roku № 1882-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>

19. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

20. Pro osnovy natsionalnoho sprotyvu : Zakon Ukrainy vid 16 lypnia 2021 roku № 1702-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

21. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 roku № 389-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

22. Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu iz spryiannia nalahodzhenniu systemnoi vzaiemodii mizh terytorialnymy hromadamy zadlia zmitsnennia yednosti ta stiikosti u podolanni naslidkiv zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 sichnia 2025 r. № 97. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2025-%D0%BF#Text>

23. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

24. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 travnia 2021 roku «Pro Stratehiiu kiberbezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 serpnia 2021 roku № 447/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

25. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku «Pro Stratehiiu voiennoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku № 121/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n8>

26. Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia derzhavnoi systemy zakhystu krytychnoi infrastruktury : rozporiadzhennia Kabinet Ministriv Ukrainy

vid 6 hrudnia 2017 r. № 1009-r. Retrieved from:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-p#Text>

27. Reznikova, O. O. (2022). Natsionalna stiikist v umovakh minlyvoho bezpekovoho seredovyshta [National Resilience in a Changing Security Environment]. Kyiv : NISD [in Ukrainian].

28. Steshenko, T. V., Krechyk, A. S., & Kryvets, O. V. (2025). Stiikist terytorialnykh hromad v Ukraini [Sustainability of territorial communities in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii Pravo*, 88, 1, 197-202. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.28> [in Ukrainian].

29. Filippova, V. D. (2024). Stratehichniy mekhanizm zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [Strategic mechanism for ensuring national security]. *Visnyk KhNTU*, 4, 437-443. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.4.59> [in Ukrainian].

30. Chechotka, V. D. (2023). Osoblyvosti funktsionuvannia publichnoho upravlinnia v Ukraini v umovakh viiny [Peculiarities of the functioning of public administration in Ukraine during wartime]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Publichne upravlinnia ta administruvannia*, 34 (73), 5, 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.5/02> [in Ukrainian].

31. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 20 serpnia 2021 roku «Pro zaprovadzhennia natsionalnoi systemy stiikosti» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2021 roku № 479/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#Text>

32. Bukina, N., Ostapchuk, S., Melnyk, O., & Semenets-Orlova, I. (2023). Demonization of virtual reality in modern media culture. *Research Journal in Advanced Humanities*, 4(3).

33. Andriivna, S. O. I., & Yaroslavivna, K. Y. (2018). Multi dimensional management contemporary: generation of social meanings for a new collective identities. *Publichne uriaduvannia*, 4 (14), 265-274.

34. Klochko, O., & Semenets-Orlova, I. (2022). Natsionalna bezpeka: ukrainskyi vymir [National Security: Ukrainian Demansion]. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. *Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 2 (62), 66-75.

35. Semenets-Orlova, I., Teslenko, V., Dakal, A., Zadorozhnyi, V., Marusina, O., & Klochko, A. (2021). Distance learning technologies and innovations in education for sustainable development. *Stud. Appl. Econ*, 39(5).